

III.C.02.14. DE MOLENS

De Brustemnaren moesten gebruik maken van de voorzieningen van de heer, de zogenaamde banrechten. Dit was ondermeer het geval met de twee graanmolens, die in bezit waren van de graaf van Loon en na 1363 van de Luikse prins-bisschop.

Een zekere Johan de Castro of vander Borgh, minderjarige zoon van wijlen Ludovicus, erfde op 09 juli 1269 een cijnshuis, 7 bunder land en de helft van de molen in de Beling naast het huis. Dit alles kwam uit de nalatenschap van zijn grootvader ridder Herman de Castro (01).

Deze halve molen kwam in 1380 in handen van Genoel van Elderen (02): *"Genoel de Elderen relevavit Leodii XXIII die februarii (1380) unam dimidiam partem de uno molendino sitato in Libertate de Bruystem, cum suis pertinentiis, per reportationem Johannes dicti vander Borch de Bruystem"* (03).

Vertaling:- *"Genoel van Elderen heeft te Luik op 23 februari 1380 een halve molen verheven, gelegen in het Vrije van Brustem, samen met zijn toebehoren, door de afstand ervan van Johannes, genaamd vander Borch van Brustem"*.

Op 04 aug. 1394 kwam deze halve molen in handen van Laurentius vanden Greyn uit Weert, door de nalatenschap van Bruno, zoon van wijlen Johan vander Borgh of de Castro (+1394). Men sprak van een gebouw of huis en de aangrenzende gronden, 6 1/2 bunder, genaamd *"die Belke"* (04). Deze halve molen was een deel van de *"Bovenste Molen"* (05), die in het Molenveld lag.

De andere Brustemse watermolen, de *"Onderste Molen"* was in het bezit van de broers Willem en Lambert van Heers, die ze in 1373 voor de helft aan een Luikse schepen, Nicolaas Oym, afstonden: *"Nicolaus Oym, scabinus Leodiensis, relavit in cenobio benedictae prope Leodium, anno LXXIII (1373), dimidium molendinum jacens in Brusteym supra locum dictum der Steynbruke per reportationem Wilhelmi et Lamberti de Heers, fratrum, qui ibidem illud feodem de consensu domini Leodiensis, tamquam comites Lossensis..."* (06).

Vertaling.- *"Nicolaus Oym, schepen van Luik, verheft in het klooster van de Gewijde Vallei nabij Luik, in het jaar 1373, een halve molen in Brustem gelegen, op de plaats genaamd "Steynbruke". Dit gebeurde wegens het vrijgeven door de gebroeders Willem en Lambert van Heers, die daar dit goed met medeweten van de heer van Luik, als graaf van Loon...."*

Achteraf in 1380 ging een halve molen, nabij de stenen brug gelegen, door erfenis naar een St-Truidense schepen, Johan van Nuys: *"Johannes de Nuys, scabini Sancti Trudonis, relevavit dimidium molendinum jacens in Bruuystem apud pontem lapidum. Feodum de Looz"* (07).

Vertaling.- *"Johan van Nuys, schepen te St-Truiden, erfde de helft van een molen te Brustem, nabij de stenen brug. Leen van Loon"*.

De benamingen *"Steynbruke"* en *"pontem lapidum"* duiden aan dat het hier ging over de *"Onderste Molen"* aan de Steenbrugstraat, de

huidige Geelstraat. Of het telkens over dezelfde halve molen ging, konden we niet achterhalen.

Bronnen.

- 01.-Jan Grauwels.-"Het Loons leenregister van Jan van Beieren (1390-1413)", in O.L.V.L., 1981, nr.314.
- 02.-Elderen was één van de 7 graven van Brustem: "*Fuerunt olim septem comites habitantes in Brusthem...Hamel, vander Borch, vander Blocquerien, Pulincx, Bruynincx, Elderen, vandermeren*".
- 03.-Camille de Borman.-"Le livre des fiefs du comté de Looz sous Jean d'ARckel", Brussel, 1875, blz.238.
-Jan Grauwels.-"Het Loons leenregister van Arnold van Hornes (1379-1389)", in O.L.V.L., jrg.33, 1978, blz.86.
- 04.-Jan Grauwels.-"Het Loons leenregister van Jan van Beieren (1390-1413)", in O.L.V.L., 1981, nr.409.
- 05.-De watermolen in de Beling werd de "Bovenste Molen" genaamd en de watermolen in de Geelstraat in Loons-Luiks gebied kreeg als naam "Onderste Molen". Sommige bronnen noemen ze nochtans juist andersom.
Waarschijnlijk heeft de benaming niets te maken met Bovenste en Onderste Dorp, maar met de boven- en benedenloop van de Melsterbeek.
- 06.-Camille de Borman.-a.w., blz.136.
- 07.-Jan Grauwels.-"Het Loons leenregister van Arnold van Hornes (1379-1389)", in O.L.V.L., 1978, blz.87.